

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 181/2011-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. novembra 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť MVDr. J. C., B., zastúpeného JUDr. R. K., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenie svojich základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote a na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Em 4/2007 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo MVDr. J. C. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Em 4/2007 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Em 4/2007 konať bez zbytočných prietáhov.

3. MVDr. J. C. primerané finančné zadosťučinenie nepriznáva.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť MVDr. J. C. trovy konania v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. R. K., Advokátska kancelária, K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 181/2011-21 z 19. apríla 2011 prijal na ďalšie konanie sťažnosť MVDr. J. C., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práv na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote a na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Em 4/2007.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal na základe vykonateľného rozsudku okresného súdu sp. zn. 25 P/257/2003 z 24. mája 2006 upravujúceho jeho styk s jeho maloletými deťmi (ďalej len „rozhodnutie o styku“) okresnému súdu 25. júla 2007 návrh na výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí podľa ustanovení § 272 a § 273 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“). Sťažovateľ v ňom navrhol, aby okresný súd písomne vyzval povinnú dobrovoľne sa podrobiť súdnemu rozhodnutiu, požiadal príslušný orgán obce a orgán starostlivosti o deti, aby viedli povinnú k dobrovoľnému plneniu súdneho rozhodnutia, v prípade bezvýslednosti výzvy postupne opakovane ukladal povinnej

pokuty v sume 2 000 Sk a súčasne zariadil odňatie detí povinnej a ich odovzdanie sťažovateľovi pre čas súdom určeného styku.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že opakované ukladanie pokút povinnej zo strany okresného súdu bolo zjavne neúčinným spôsobom výkonu rozhodnutia, pretože povinná i napriek tomu styk s maloletými deťmi v určenom čase sťažovateľovi neumožňovala. Vzhľadom na túto situáciu, ako aj na skutočnosť, že sa blížil rozhodnutím určený časový úsek styku pre obdobie letných prázdnin v júli, ako aj v auguste 2010, sťažovateľ podaním z 28. apríla 2010 navrhol okresnému súdu uplatniť postup podľa ustanovenia § 273 ods. 2 OSP, podľa ktorého sudca môže v súčinnosti s príslušným orgánom obce, prípadne aj so štátnymi orgánmi zariadiť odňatie dieťaťa tomu, u koho podľa rozhodnutia alebo dohody nemá byť, a postarať sa o jeho odovzdanie tomu, komu rozhodnutie alebo dohoda priznávajú právo na styk s dieťaťom po obmedzený čas. Podaním z 12. júla 2010 si sťažovateľ „dovolil upozorniť“ okresný súd na blížiaci sa označený termín styku s poukázaním na korešpondenciu sťažovateľa s povinnou, z obsahu ktorej podľa tvrdenia sťažovateľa vyplývalo, že povinná tento styk s maloletými deťmi neumožní. Okresný súd podaním z 28. júla 2010 vyzval povinnú, aby súdu oznámila, či umožnila styk sťažovateľa s maloletými deťmi v určenom období mesiaca júl 2010, a súčasne ju upozornil, že v prípade nerešpektovania rozhodnutia o styku bude nútený realizovať výkon rozhodnutia spôsobom podľa 273 ods. 2 OSP. Okresný súd však uvedený postup nevyužil a k styku sťažovateľa s maloletými deťmi nedošlo ani v určenom období mesiaca júl a ani v určenom období mesiaca august 2010.

Sťažovateľ pokračoval v argumentácii a poukázal na to, že ďalším podaním z 20. septembra 2010 navrhol okresnému súdu pre účely zabezpečenia rozhodnutím určeného styku s maloletými deťmi v časovom úseku zimných prázdnin roku 2010 uplatnenie postupu podľa ustanovenia § 273 ods. 2 OSP. Okresný súd ale zvolil spôsob výkonu rozhodnutia uložením pokuty, ktorý sa však ukázal ako neefektívny.

Podľa sťažovateľa „*postup porušovateľa, ktorým realizuje výkon rozhodnutia Okresného súdu Košice II, sp.zn. 25 P/ 257/2003 zo dňa 24.5.2006 je nutné považovať za neefektívny, dochádza ním k zjavným, zbytočným a ničím neodôvodneným prietahom*

v konaní o výkon rozhodnutia a v konečnom dôsledku tak aj k porušeniu zásady zákazu denegatio iustitiae (odopretie spravodlivosti)“.

Sťažovateľ takýto postup okresného súdu kvalifikoval ako porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, ktoré sa podľa neho vzťahuje aj na fázu konania o výkon rozhodnutia, a je toho názoru, že *„jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie spravodlivosti“.*

Sťažovateľ napokon dodal, že v záujme účinnej ochrany svojich základných práv využil aj právny prostriedok poskytovaný ustanovením § 62 a nasledujúcich zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a adresoval predsedovi okresného súdu 1. decembra 2010 sťažnosť na prietahy v konaní. Na túto predsa predsedu okresného súdu podľa vyjadrenia sťažovateľa reagoval *„len konštatáciou, že sťažnosť sťažovateľa považuje za čiastočne dôvodnú, nakoľko v konaní došlo v určitých časových úsekoch k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“* a poukázal na *„zmenu zákonnej sudkyne zo dňa 01.12.2010 a na vydanie uznesenia zo dňa 09.12.2010, ktorým bola povinne uložená ďalšia poriadková pokuta“.*

Na základe uvedenej argumentácie v závere sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a *„práva na spravodlivé súdne konanie“* podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Em 4/2007, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 500 €, ako aj trovy právneho zastúpenia.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril okresný súd prostredníctvom svojho podpredsedu. Jeho stanovisko doručené ústavnému súdu 12. júla 2011 obsahovalo podrobný chronologický prehľad procesných úkonov konania a podpredsa okresného súdu v ňom uviedol, že okresný súd konal vo veci priebežne. Vo vyjadrení podpredsa okresného súdu však súčasne uznal, že k určitým prietahom v konaní došlo, a to v týchto obdobiach: po 24. júli 2008 do 19. decembra 2008 a po 22. septembri 2010 do 9. decembra 2010, ktoré boli čiastočne spôsobené zmenou

v osobe zákonného sudcu a s tým súvisiacou potrebou naštudovania spisového materiálu. Okresný súd poukázal tiež na správanie „*povinnej, ktorá využíva všetky procesné možnosti, aby nemusela plniť právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu*“, a tiež na dohľad v záujme plynulosti konania vykonávaný „*vedením súdu*“ na základe sťažovateľom podanej sťažnosti na prietahy v konaní. V závere listu okresný súd vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

V podaní doručenom ústavnému súdu 3. augusta 2011 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej aj sťažovateľ. Vo svojom vyjadrení k stanovisku okresného súdu sťažovateľ uviedol, že zotrváva na záveroch svojej sťažnosti, pričom poukázal na časť stanoviska okresného súdu, ktorý sám uznal určité prietahy v označených obdobiach. Sťažovateľ je toho názoru, že postup okresného súdu nebol a nie je dostatočne efektívny, o čom podľa neho svedčí „*opakované, bezúčelné ukladanie pokút, ktoré porušovateľ ukladá povinnej, a to jednak s ročnými odstupmi a tiež zakaždým v najnižšej sadzbe, bez ohľadu na to, že bolo zakaždým evidentne zrejmé, že povinná aj napriek ich uloženiu bude naďalej mať styk sťažovateľa s maloletými deťmi*“. Sťažovateľ uviedol, že neefektívnosť postupu vidí aj v skutočnosti, že okresný súd napriek opakovaným upozorneniam z jeho strany nevyužil pre účely výkonu rozhodnutia všetky prostriedky poskytované Občianskym súdnym poriadkom.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd preskúmal na vec sa vzťahujúci súdny spis okresného súdu, ako aj súvisiacu právnu úpravu a dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam:

V zmysle ustanovenia § 272 ods. 2 OSP pred nariadením výkonu rozhodnutia sudca písomne vyzve toho, kto odmieta podrobiť sa súdnemu rozhodnutiu alebo neplní súdom

schválenú dohodu o výchove maloletých detí a o úprave styku s nimi, aby sa súdному rozhodnutiu podrobil alebo aby súdom schválenú dohodu plnil. V tejto výzve upozorní tiež na následky neplnenia povinností ustanovených v rozhodnutí alebo v dohode.

Okresný súd podaním z 3. augusta 2007 v intenciách označeného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vyzval povinnú na dobrovoľné plnenie.

Podaním zo 17. augusta 2007 vyzval okresný súd sťažovateľa, aby predložil vyjadrenie, či došlo k realizácii styku po 6. auguste 2007. Sťažovateľ reagoval podaním doručeným 20. septembra 2007, v ktorom uviedol, že ani po uvedenom dátume nebol styk realizovaný, a preto navrhol, aby okresný súd pokračoval vo výkone rozhodnutia podľa ustanovení § 272 a § 273 OSP a súčasne aby podľa ustanovení § 25 ods. 4 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov začal konanie o zmenu umiestnenia maloletých detí.

Podľa § 273 ods. 1 OSP ak výzva sudcu podľa § 272 ods. 2 zostane bezvýsledná, ukladá sudca tomu, kto neplní dobrovoľne súdne rozhodnutie alebo súdom schválenú dohodu o výchove maloletých detí, prípadne o úprave styku s nimi, postupne pokuty. Jednotlivé pokuty nesmú prevyšovať 60 eur a pripadajú štátu.

Podľa § 273 ods. 2 OSP sudca môže v súčinnosti s príslušným orgánom obce, prípadne aj so štátnymi orgánmi zariadiť odňatie dieťaťa tomu, u koho podľa rozhodnutia alebo dohody nemá byť, a postarať sa o jeho odovzdanie tomu, komu bolo podľa rozhodnutia alebo dohody zverené, alebo tomu, komu rozhodnutie alebo dohoda priznávajú právo na styk s dieťaťom po obmedzený čas.

Okresný súd podaním z 28. novembra 2007 vyzval povinnú, aby sa v lehote 10 dní vyjadrila k návrhu oprávneného z 20. septembra 2007, a súčasne povinnú poučil o následkoch nerešpektovania výzvy (hrozba uloženia poriadkovej pokuty). Okresný súd výzvu adresoval aj kolíznemu opatrovníkovi, a síce aby v lehote 10 dní „*prešetril pomery v rodine*“.

Kolízny opatrovník reagoval na výzvu podaním doručeným okresnému súdu 13. decembra 2007 a povinná podaním doručeným okresnému súdu 31. decembra 2007.

Okresný súd podaním zo 7. marca 2008 opätovne vyzval kolízneho opatrovníka na „prešetrenie pomerov v rodine“ a na vyjadrenie, či odporúča v konaní o predmetnom návrhu pokračovať, alebo ho zastaviť. Kolízny opatrovník reagoval podaním doručeným 1. apríla 2008, v ktorom sa vyjadril, že navrhuje konanie zastaviť.

Okresný súd 14. júla 2008 doručil právnenému zástupcovi sťažovateľa písomné stanovisko kolízneho opatrovníka a vyzval ho, aby sa k stanovisku vyjadril v lehote 10 dní. Sťažovateľ vo svojom vyjadrení, ktoré doručil okresnému súdu 24. júla 2008, uviedol, že na podanom návrhu trvá. __

Sťažovateľ 16. októbra 2008 doručil okresnému súdu podanie, v ktorom ho žiadal o urýchlené rozhodnutie vo veci. K podaniu priložil kópie mailovej korešpondencie účastníkov konania. Dňa 24. novembra 2008 doručil sťažovateľ okresnému súdu podanie, v ktorom uviedol, že povinná mu neumožnila styk s maloletými deťmi 13. júna 2008 a 7. novembra 2008. Sťažovateľ preto navrhol, aby konajúci súd vyzval povinnú na dobrovoľné plnenie povinností, v prípade bezúspešnosti výzvy jej opakovane ukladal poriadkové pokuty a zabezpečil odňatie maloletých detí povinnej a ich odovzdanie sťažovateľovi v čase určenom rozhodnutím súdu.

Okresný súd uznesením z 19. decembra 2008 uložil povinnej pokutu v sume 1 000 Sk, toto jeho rozhodnutie potvrdil nadriadený súd uznesením z 27. februára 2009.

Okresný súd podaním z 24. marca 2009 vyzval sťažovateľa, aby sa vyjadril, či dochádza k realizácii styku sťažovateľa s maloletými deťmi v zmysle vykonateľného rozhodnutia. Sťažovateľ reagoval podaním doručeným 21. apríla 2009, v ktorom uviedol, že povinná styk s deťmi marí. Sťažovateľ priložil k podaniu kópie mailovej a telefonickej korešpondencie účastníkov konania. Okresný súd opätovne podaním z 2. júla 2009 vyzval sťažovateľa, aby sa vyjadril, či došlo k realizácii styku v máji a júni 2009. Sťažovateľ reagoval podaním doručeným 25. augusta 2009, v ktorom uviedol, že v uvedených obdobiach k realizácii styku nedošlo. Sťažovateľ priložil k podaniu kópie mailovej a telefonickej korešpondencie účastníkov konania.

Okresný súd uznesením z 2. septembra 2009 uložil povinnej pokutu v sume 40 €. Jeho rozhodnutie potvrdil nadriadený súd uznesením z 26. februára 2010.

Sťažovateľ podaním doručeným okresnému súdu 6. apríla 2010 navrhol, aby bola povinnej vzhľadom na nerešpektovanie vykonateľného rozhodnutia o úprave styku uložená

pokuta v maximálnej výške 60 €. K návrhu priložil kópie mailovej korešpondencie účastníkov. Podaním doručeným okresnému súdu 30. apríla 2010 sťažovateľ navrhol, aby okresný súd postupoval v zmysle § 273 ods. 2 OSP. Podaním doručeným okresnému súdu 12. júla 2010 sťažovateľ opätovne požiadal o výkon rozhodnutia postupom podľa § 273 ods. 2 OSP.

Okresný súd podaním z 28. júla 2010 vyzval povinnú, aby sa vyjadrila, či 15. júla 2010 umožnila styk s maloletými deťmi v zmysle rozhodnutia o styku, a vyrozumel ju o skutočnosti, že oprávnený požiadal o postup – odňatie maloletých detí a odovzdanie oprávnenému pre účely realizácie styku, ktorý bude musieť konajúci súd realizovať v prípade nerešpektovania vykonateľného rozhodnutia. Povinná reagovala podaním doručeným okresnému súdu 11. augusta 2010.

Sťažovateľ podaním doručeným 22. septembra 2010 okresnému súdu oznámil, že k realizácii styku s maloletými deťmi nedošlo ani v júlovom a ani v augustovom termíne roku 2010, a konajúcemu súdu navrhol, aby postupoval v zmysle § 273 ods. 2 OSP v rozhodnutí určenom termíne (odovzdanie počnúc 25. decembra 2010 pre určený styk v trvaní 8 dní).

Okresný súd podaním z 9. decembra 2010 vyzval povinnú na dobrovoľné plnenie povinností uložených vykonateľným rozhodnutím o styku a poučil ju o možnosti uloženia pokuty až do výšky 60 €, podania trestného oznámenia pre spáchanie trestného činu marenia výkonu úradného rozhodnutia a postupu podľa § 273 ods. 2 OSP. Okresný súd súčasne uznesením z 9. decembra 2010 uložil povinnej pokutu vo výške 60 €, pričom nadriadený súd toto rozhodnutie potvrdil uznesením z 29. apríla 2011.

Okresný súd 16. mája 2011 vyzval sťažovateľa „na oznámenie realizácie styku“ a kolízneho opatrovníka „na prešetrovanie pomerov“.

Ústavný súd zistil, že v čase rozhodovania o sťažnosti konanie ukončené nebolo.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Pokiaľ ide o základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), je pod konaním, v ktorom sa takáto vec prerokováva, potrebné rozumieť nielen konanie prvostupňového súdu, ale aj odvolacieho a dovolacieho súdu, ďalej konanie v správnom súdnictve, ako aj konanie o výkon rozhodnutia. Tento právny názor ústavného súdu vychádza zo skutočnosti, že ani ústava a ani procesné predpisy upravujúce činnosť súdov v občianskych a trestných veciach nevynímajú z povinnosti súdov konať bez zbytočných priet'ahov žiadnu vec, ktorej môže byť poskytnutá súdna ochrana (pozri I. ÚS 70/98).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľa preskúmal z hľadiska charakteru prejednávanej veci jej skutkovú a právnu zložitnosť, ako aj jej významnosť z pohľadu sťažovateľa (1), ďalej správanie sťažovateľa v priebehu konania (2) a napokon aj postup okresného súdu (3).

1. Predmetom konania je výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí. Ústavný súd je toho názoru, že vec sťažovateľa nemožno hodnotiť po právnej stránke ako zložitú, pretože tento typ konania je regulovaný pomerne podrobnou právnou úpravou, ako aj rezortnou internou inštrukciou a tiež príslušnou judikatúrou. Pokiaľ ide hľadisko skutkovej zložitosti veci ústavný súd je toho názoru, že treba uznať u tohto druhu konania vzhľadom na jeho charakter určitý stupeň náročnosti z hľadiska potreby dokazovania týkajúceho sa otázky dodržiavania povinností vyplývajúcich zo súdneho rozhodnutia alebo súdom schválenej dohody o výchove maloletých detí a o úprave styku s nimi.

Judikatúra štrasburských orgánov ochrany práva aplikujúc kritérium významnosti veci z pohľadu sťažovateľa diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín v závislosti od potreby rýchlosti rozhodovania. Ide o konania vyžadujúce si:

- primeranú rýchlosť,
- osobitnú rýchlosť,
- výnimočnú rýchlosť.

V prípade konaní týkajúcich sa rodičovských práv vyžadujú štrasburské orgány ochrany práva od vnútroštátnych súdnych orgánov výnimočnú rýchlosť konania. Aj ústavný súd pri posudzovaní konania sťažovateľa vychádzal z kritéria výnimočnej rýchlosti požadovanej v prípadoch konaní o rodičovských právach, medzi ktoré nepochybne patrí aj konanie o výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí.

Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti hodnotil a prisúdil význam plynutia lehoty vo vývoji dieťaťa z hľadiska budovania citových väzieb k osobám, v ktorých výchove a starostlivosti sa nachádza, ako aj k osobám, s ktorými je alebo nie je v pravidelnom kontakte (pozri II. ÚS 35/01). Judikatúra ústavného súdu tak zdôrazňuje špecifickú povahu konaní týkajúcich sa rodičovských práv vyžadujúcich si prístup s osobitnou starostlivosťou.

Špecifickému charakteru konania o výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí korešponduje aj osobitý účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ktorým je v danom prípade pružnosť konania

garantujúca promptnosť donucovacej moci štátu zabezpečujúcej vynútenie plnenia povinností vyplývajúcich zo súdnych rozhodnutí o výchove maloletých detí a o úprave styku s nimi.

2. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných priet'ahov v súdnom konaní ústavný súd nezistil žiadne okolnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť zo strany sťažovateľa ako účastníka konania, čo vylučuje možnosť konštatovania zodpovednosti sťažovateľa za zistené zbytočné priet'ahy posudzovaného konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu.

V rámci označeného kritéria ústavný súd zohľadnil predovšetkým požiadavku výnimočnej rýchlosti konania kladúcu vyššie nároky na aktivitu konajúceho súdu a sprísňujúcu hodnotenia jeho prípadnej nečinnosti v priebehu súdneho konania.

Ústavný súd po preskúmaní postupu okresného súdu v posudzovanom konaní zistil, že nedostatkom plynulosti konania boli podľa zistení ústavného súdu početné obdobia, aj keď krátkodobejšej nečinnosti, v ktorých okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka.

Už v prvotnej fáze konania sa vyskytlo obdobie krátkodobejšej nečinnosti (približne v rozsahu dvoch mesiacov), a to v úseku od 20. septembra 2007, keď sťažovateľ oznámil okresnému súdu, že povinná neplní povinnosti vyplývajúce z rozhodnutia o styku, do 28. novembra 2007, keď okresný súd povinnú vyzval, aby predložila stanovisko k návrhu sťažovateľa a zároveň ju poučil v zmysle ustanovení § 272 a § 273 OSP.

Nečinnosťou v rozsahu dvoch mesiacov sa vyznačuje aj obdobie od 31. decembra 2007, keď povinná doručila okresnému súdu svoje vyjadrenie, do 7. marca 2008, keď okresný súd opätovne vyzval ustanoveného kolízneho opatrovníka na prešetrenie skutkových okolností. Po doručení vyjadrenia kolízneho opatrovníka 1. apríla 2008

nasledovalo obdobie trojmesačnej nečinnosti trvajúce do 14. júla 2008, keď okresný súd stanovisko kolízneho opatrovníka doručil sťažovateľovi a vyzval ho, aby sa k nemu vyjadril. Okresný súd však ostal pasívny aj po predložení požadovaného vyjadrenia sťažovateľa 24. júla 2008, keď sťažovateľ aj následne opakovane žiadal okresný súd o prijatie relevantných opatrení. Okresný súd konal až po uplynutí viac ako štyroch mesiacov (obdobie nečinnosti), keď 19. decembra 2008 uznesením uložil povinnej pokutu vo výške 1 000 Sk.

Ďalším obdobím krátkodobej nečinnosti (v rozsahu viac ako troch mesiacov) bolo súdne konanie poznačené v etape od 6. apríla 2010, keď sťažovateľ žiadal okresný súd o prijatie opatrení z dôvodu nerešpektovania rozhodnutia o styku zo strany povinnej do 28. júla 2010, keď okresný súd vyzval povinnú, aby predložila vyjadrenie k uvedenej skutočnosti.

Napokon ústavný súd posúdil ako obdobie pasivity okresného súdu časový úsek v rozsahu dvoch mesiacov, a to od 22. septembra 2010, keď sťažovateľ okresnému súdu oznámil, že povinná nerešpektovala rozhodnutie o styku ani v letnom období roku 2010, a súčasne ho žiadal o prijatie adekvátneho opatrenia do 9. decembra 2010, keď okresný súd rozhodol o uložení pokuty povinnej vo výške 60 €, ktorú súčasne poučil v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.

Na tomto mieste sa ústavný súd vysporiadal aj s vyjadrením podpredsedu okresného súdu, ktorý poukázal na zmenu v osobe zákonného sudcu počas prerokúvania veci spojenú s potrebou naštudovania spisu odzrkadľujúcou sa v narušení plynulosti konania.

Ústavný súd už opakovane v rámci svojej rozhodovacej činnosti zdôraznil, že obhajoba konajúceho súdu opierajúca sa o potrebu poskytnutia určitého časového rámca v záujme preštudovania spisového materiálu pri zmenách v osobe zákonného sudcu nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť konajúceho súdu za rozhodnutie vo veci sťažovateľa, ktorý sa naň obrátil. Ústavný súd preto obranu okresného súdu tohto charakteru akceptovať nemohol.

Z petitu podanej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ žiadal ústavný súd aj o vyslovenie porušenia práva na prejednanie vecí v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v predmetnom konaní pred okresným súdom.

Ústavný súd si už pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie vecí v primeranej lehote, z tohto dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, III. ÚS 109/07).

Úlohou ústavného súdu nemohlo byť a ani nebolo posudzovanie vhodnosti opatrení, ktoré okresný súd zvolil na základe výsledkov skutkových zistení na dosiahnutie cieľa predmetného konania o výkon rozhodnutia, pretože posudzovanie skutkových záverov všeobecných súdov nepatrí do právomoci ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti. Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že v prípade tohto druhu konania musí byť rozhodovanie o použití najradikálnejšieho opatrenia (odňatie a odovzdanie maloletého dieťaťa v zmysle § 273 ods. 2 OSP) poskytovaného právnou úpravou podrobené dôkladnej úvahe zohľadňujúcej možné negatívne dôsledky takto prijatého opatrenia vo vzťahu k maloletému dieťaťu založenej zároveň na dôslednom zistení skutkového stavu, čo sú úlohy patriace do výlučnej právomoci všeobecného súdu. Vychádzajúc z uvedeného obmedzil ústavný súd v danom prípade svoj prieskum na posúdenie pružnosti a včasnosti opatrení okresného súdu ako záruky celkovej efektivity posudzovaného konania.

Ústavný súd konštatuje, že na plynulosť konania mala čiastočný vplyv potreba náležitého dokazovania v otázke plnenia povinností vyplývajúcich z rozhodnutia o styku, avšak nepomerne rozhodujúcim faktorom, ktorý mal negatívny dopad na plynulý priebeh posudzovaného konania, bol postup okresného súdu a zbytočné prieťahy, ktorých sa dopustil v dôsledku zistených období nečinnosti (v celkovej dĺžke 16 mesiacov).

Ústavný súd tak dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru porušené boli (bod 1 výroku nálezu).

Pokiaľ ide o sťažovateľom uplatnenú námietku porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd poukazuje na to, že v postupe okresného súdu sa síce opakovane vyskytovali obdobia nečinnosti, na tieto však vždy nadväzovala dodatočná aktivita konajúceho súdu, ktorý v záujme dosiahnutia želaného efektu postupne intenzitu prijatých opatrení stupňoval. Ústavný súd teda dospel k záveru, že v okolnostiach posudzovanej veci zbytočné prietahy v postupe okresného súdu nedosiahli takú intenzitu, že by ich dôsledky bolo možné kvalifikovať ako odmietnutie spravodlivosti, a preto v časti označených námietok sťažovateľovmu návrhu nevyhoveli.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vychádzajúc z toho, že ústavný súd konštatoval porušenie základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj zo skutočnosti, že posudzované konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ukončené, bolo potrebné prikázať okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Em 4/2007 konať bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnil sťažovateľ stratou dôvery v autoritu štátu, reprezentovaného v danom konkrétnom prípade okresným súdom, ako garanta jeho základných práv zaručených mu ústavou a práv zaručených mu dohovorom. Sťažovateľ na tomto mieste poukazoval na skutočnosť, že od podania návrhu

uplynula doba viac ako tri roky, a to bez dosiahnutia akéhokoľvek výsledku. Vychádzajúc z týchto skutočností považoval sťažovateľ za primeranú výšku finančného zadosťučinenia sumu 1 500 €.

Ústavný súd pri rozhodovaní tejto otázky zohľadnil časový rozsah a početnosť vyskytujúcich pasívnych období konania okresného súdu, ako aj statusový charakter posudzovaného konania, u ktorého práve zabezpečenie jeho pružnosti môže poskytnúť sťažovateľovi reálne citeľnú satisfakciu. Tieto východiska viedli ústavný súd k rozhodnutiu o nepriznaní primeraného finančného zadosťučinenia s tým, že podľa jeho názoru vyslovenie porušenia jeho práv a príkaz ústavného súdu konať v posudzovanom konaní okresného súdu bez zbytočných prietáhov (bod 1 a 2 výroku nálezu) sú v tomto prípade postačujúce opatrenia na ochranu ústavou a dohovorom garantovaných práv sťažovateľa.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom, a to za tri úkony právnych služieb, ktorých výšku vyčíslil sumou 471,28 €.

Pri určení výšky náhrady trov bolo treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2010, ktorá predstavovala sumu 741 €. Úhradu priznal ústavný súd za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Vychádzajúc z toho za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2011 patrí odmena v sume 123,50 €, k tomu tiež režijný paušál 7,41 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania za dva úkony právnych služieb. Za tieto dva úkony vykonané v roku 2011 (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti) vrátane režijného paušálu v danom prípade prislúcha odmena v celkovej sume 261,82 €. Po zvýšení odmeny o 20 % DPH (právny zástupca sťažovateľa je platcom DPH, pozn.) v sume 52,36 € predstavuje tak celková priznaná odmena sumu 314,18 €.

Pokiaľ ide o vyjadrenie sťažovateľa k stanovisku okresného súdu, ústavný súd za tento úkon právnej služby sťažovateľovi náhradu trov konania nepriznal, pretože ho nepovažoval za také, ktoré by výraznejšou mierou prispelo k objasneniu okolností relevantných pre rozhodovanie ústavného súdu.

Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej výške 314,18 € a v zostávajúcej časti jeho žiadosti o náhradu trov konania nevyhovel.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. novembra 2011